

Lapsen oikeudet ja planetaarinen hyvinvointi

Sydämelliset onnittelut Lapsiasiavaltuutetun 20-vuotiaalle toimistolle!

Sofia Laine

Tutkimusprofessori, Nuorisotutkimusseura

sofia.laine@nuorisotutkimus.fi

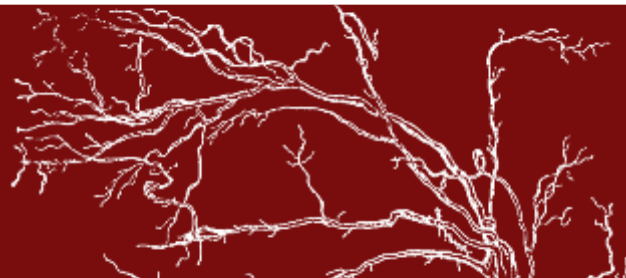
Panu Halme

Yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto

panu.halme@jyu.fi

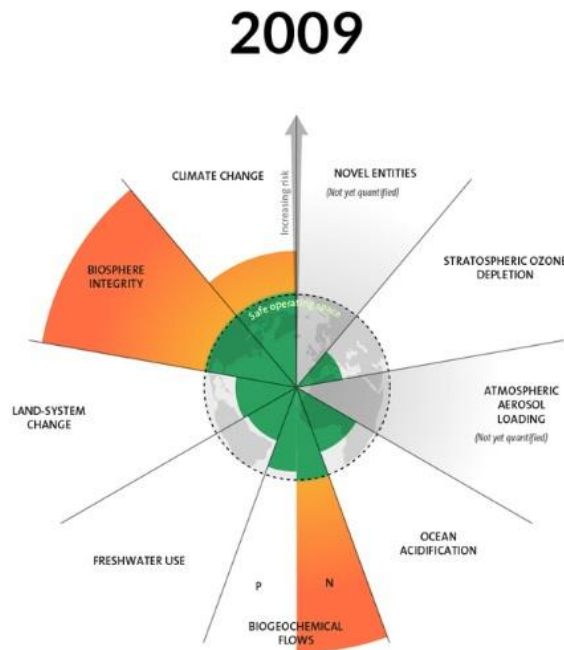

NUORISOTUTKIMUSSEURA

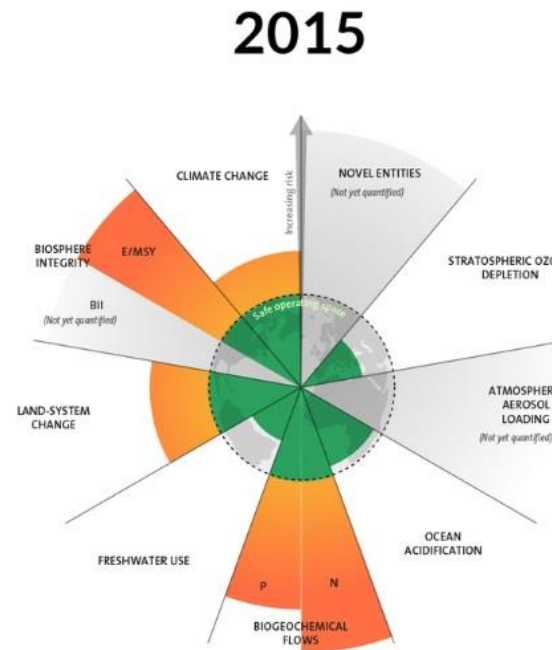

JYU.WISDOM

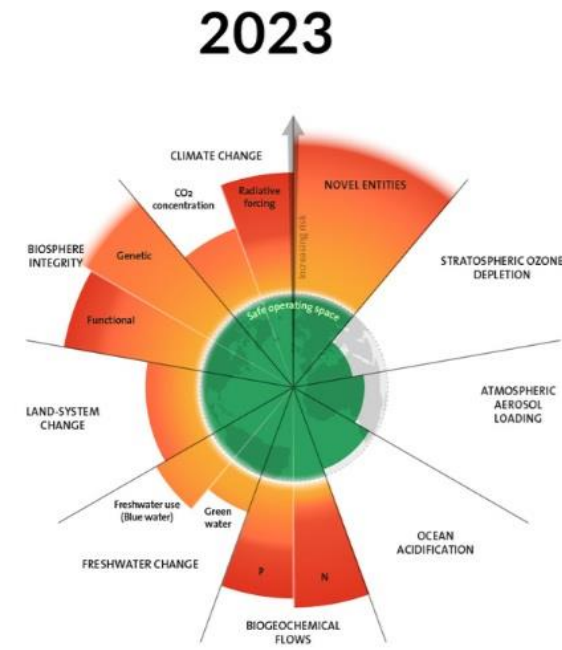
Planetary boundaries

7 boundaries assessed,
3 crossed

7 boundaries assessed,
4 crossed

9 boundaries assessed,
6 crossed

CRC/C/GC/26, 22.8.2023

YK:n lapsen oikeuksien komitea

Yleiskommentti nro 26 (2023)

**lapsen oikeuksista ja ympäristöstä
sekä erityisesti ilmastonmuutoksesta**

Komitean hyväksymä 93. kokouksessaan (8.-26.5.2023).

- Yleiskommentissa on 115 asiakohtaa ja sen laatimisessa on kuultu yli 16 000:ta 11–17-vuotiasta 121 eri maassa.
- Yksi painavimmista asiakirjoista suhteessa ilmastohätätilaan, lapsiin ja tuleviin sukupolviin.
- Yleiskommentti peräänkuuluttaa erilaisia lapsen oikeuksia monimuotoiseen toimijuuteen kestävyysmurroksen ratkaisussa

Kohti lasten oikeuksien ja ympäristönsuojelun hyvän kierrettä

”Puhdas, turvallinen ja kestävä ympäristö on ihmisoikeus jo itsessään.

Se on myös edellytys monien lasten oikeuksien täysimääräiselle nauttimiselle. Ympäristön tilan heikkeneminen, mukaan lukien ilmastokriisin seuraukset, kuitenkin vaikuttavat haitallisesti näiden oikeuksien nauttimiseen.

Tämä koskee erityisesti heikommassa asemassa olevia lapsia ja ilmastonmuutoksen seurauksista vaikeimmin kärsivillä alueilla asuvia lapsia.

Kun lapset käyttävät oikeuksiaan ilmaisunvapauteen sekä rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen, oikeutta tietoon ja koulutukseen, oikeutta osallistua ja tulla kuulluksi ja oikeutta tehokkaiseen oikeussuojakeinoihin, tuloksena voi olla näitä oikeuksia paremmin noudattavaa ympäristöpolitiikkaa, joka on myös kunnianhimoisempaa ja tehokkaampaa. Lasten oikeudet ja ympäristönsuojelu saavat näin aikaan hyvän kierteen.”

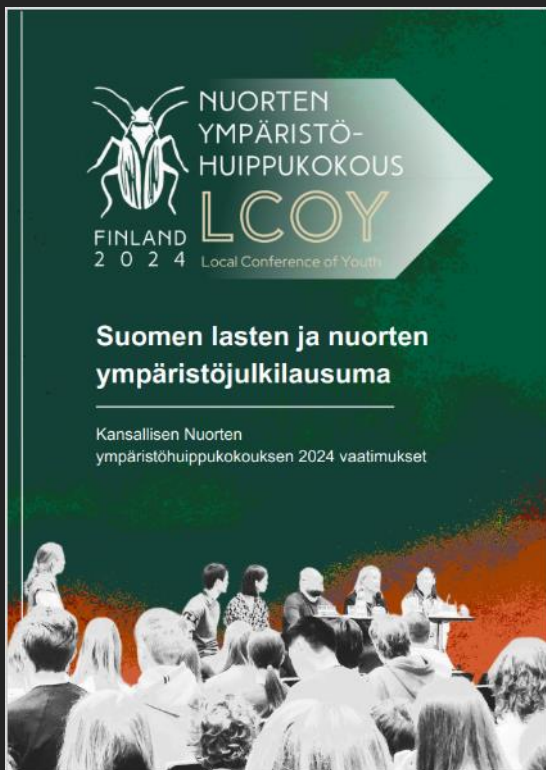
(YK 2023, CRC/C/GC/26, asiakohta 8)

Ekokriisi on rakenteellisen väkivallan muoto

”Ympäristön tilan heikkeneminen, mukaan lukien ilmastokriisi, on lapsiin kohdistuvan rakenteellisen väkivallan muoto, joka voi johtaa sosiaaliseen romahdukseen yhteisöissä ja perheissä. Köyhyys, taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus, ruokaturvattomuus ja pakkosiirtolaisuus lisäävät lasten riskiä joutua väkivallan, kaltoinkohtelun tai hyväksikäytön uhriksi.

Esimerkiksi köyhempien kotitalouksien resilienssi yllättäviä ympäristöuhkia kohdattaessa on heikompi, mikä koskee myös ilmastomuutoksen aiheuttamia tai pahentamia uhkia, kuten merenpinnan nousu, tulvat, pyörremyrskyt, ilmansaasteet, sään ääri-ilmiöt, aavikoituminen, metsien tuhoutuminen, kuivuus, tulipalot, myrskyt ja luonnon monimuotoisuuden tuhoutuminen.”

(YK 2023, CRC/C/GC/26, asiak kohta 35)

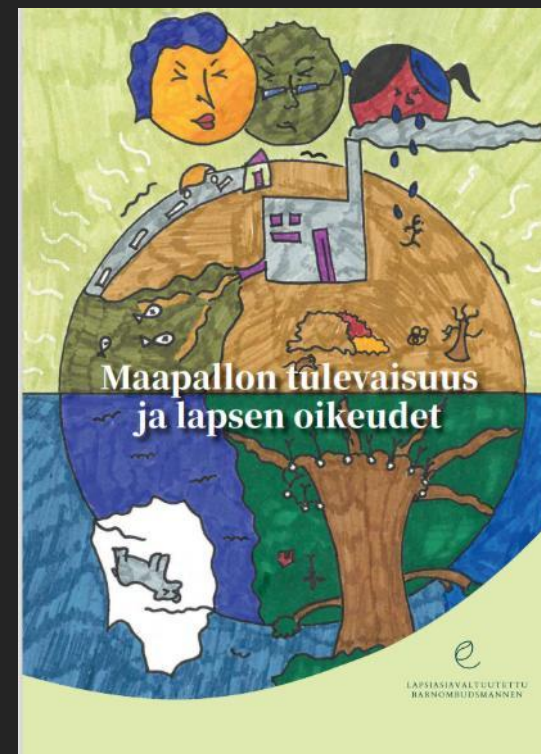

Lähde:
<https://nuortenagenda2030.fi/nuoli/>

**Suomen lasten ja nuorten
ympäristöjulkilausuma**

&

**Maapallon tulevaisuus ja
lapsen oikeudet**

Lähde:
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162990>

Lasten piirrokset kertovat pelosta, mutta myös toivosta

Kuva 1. Vasemmalla tyypillinen tapa toteuttaa piirros: yläpuolella esiintyy nykyisyys, alapuolella tulevaisuus (poika 7. lk.). Oikeanpuoleinen toteutustapa on myös suosittu, siinä ajallinen muutos on kuvattu yhdellä kuvakokonaisuudella (tyttö 9. lk.).

Hyvä elämä planeetan rajoissa

Ydinviestit

- Hyvinvoinnin, onnellisuuden ja merkityksellisyyden kokemukset tulee irtikytkeä ylikulutuksesta ja kestäättömistä elämäntavoista.
- Hyvän tulevaisuuden mahdollistavat aktiiviset, uteliaat ja tiedostavat ihmiset.
- Läpinäkyvän tuotannon ja kestävä kuluttamisen tulee olla keskiössä.
- Talouskasvun sijaan tulee edistää kohtuusratkaisuja, joiden keskiössä ovat kaikille ihmisille riittävä elämänlaatu ja hyvinvointi sekä luonnon kantokyky.
- Lineaaritaloudesta on siirryttävä kiertotalouteen ja talous tulee sovittaa planetaarisiin rajoihin.

Kuva 13. "Mietin, että lapsi olisi niin kuin maailma, mutta sitten se syntyy huonoon ja saastuneeseen maailmaan. Joka on nyt". (Tyttö, 8. lk.).

Lähde: Söderling & Grönlund 2020, 47

Hyvä elämä planeetan rajoissa: Vaatimuksia

- Nuorten ympäristötoiminnalle on varmistettava taloudellinen tuki sekä riittävät hallinnolliset ja logistiset resurssit.
- Suomen ja suomalaisten päästöjä tulee tarkastella kaikessa päätöksenteossa kulutukseen perustuvan ekologisen jalanjäljen kautta.
- Tuottajien tulee kantaa vastuu tuotteen koko elinkaaresta ja pyrkiä kestävään tuotantoon.
- Kestävyyssiirtymä on toteutettava yhteistyössä saamelaiskäräjien ja muiden alkuperäiskansojen kanssa, ei heidän kustannuksellaan.
- Ympäristökriisin seurauksiin varautumiseen pitää panostaa.

Kuva 12. Teollisuuden saasteet koetaan keskeisiksi ilmastonmuutokseen vaikuttaviksi tekijöiksi (tyttö, 7. lk.). Ihmisten elämäntapojen muutos voi kuitenkin pysäyttää pahenevan kehityksen (tyttö, 8. lk.).

Lähde: Söderling & Grönlund 2020, 45

Planetaarisen puutarhan kenttäasema

- Toisen asteen opiskelijat istuttamassa toivomiaan kasveja – nauriita ja pellavia – planetaarisen puutarhan kenttäasemalla 4.6.2025
- <https://nuorisotutkimus.fi/tutkimus/tutkimushankkeet/planetaarinenpuutarha/>

Kuva: Kirsi Haapamäki

Planetaarinen puutarha

- ★ Elämää pientilalla planeetan rajoissa monilajisesti ruokakasveja viljellen
- ★ Nuorilähtöisesti
- ★ Kenttäasema kestävyystyöhön

< < **Climate Ribbon:**
 ”Mitä rakastat ja toivot, ettet koskaan menetä ilmastokaaoksen vuoksi?”
 (theclimateribbon.org)

Kuvat:
 Henrika Ylirisku, Sofia Laine,
 Kirsi Haapamäki, Raisa
 Kyllikki Ranta,
 Laura Keihäs

HYVÄNTEKEVÄISYYSKONSERTTI

Ilta tuleville sukupolville ja
elinkelpoiselle planeetalle

LEMPIVÄRIT

OUTI JA OLEVAISET

Kulttuuritalo Villa Rana to 28.8. klo 19

Sofia Laine
sofia.laine@nuorisotutkimus.fi
nuorisotutkimus.fi

NUORISOTUTKIMUSSEURA

JYU.WISDOM

Panu Halme
Panu.halme@jyu.fi
JYU.Wisdom

Kiitos!

*Erityiskiitos yhteistyöstä:
Outi ja Olevaiset <3*

*Nähdään illalla Villa
Ranassa!*

Lisämateriaalia ja lähteitä

- Laine, S. (2023). New Framework Proposal: Planetary Youth Research. *Youth and Globalization*, 5(1), 15-43. <https://doi.org/10.1163/25895745-bja10027>
- Mesarovic, M., and Pestel, E. (1975 [orig. 1974]). *Ihmiskunta tienhaarassa. Roman klubin toinen raportti*. (Engl. Mankind at a Turning Point. Second Report of the Club of Rome). Helsinki: Welin+Göös.
- Pekkarinen, E. & Tuukkanen, T. (2020). *Maapallon tulevaisuus ja lapsen oikeudet*. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2020:4. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-843-1>
- *Suomen lasten ja nuorten ympäristöjulkilausuma 2024*: https://nuortenagenda2030.fi/wp-content/uploads/2024/11/Suomen_Nuorten_ymparistojulkilausuma_2024.pdf
- Söderling, I. & Grönlund, R. (2020). ”Ilmastonmuutos pilaa jääkarhujen kodin”– Maapallon nykytila ja tulevaisuus koululaisten piirustuksin kuvattuna. Teoksessa E. Pekkarinen & T. Tuukkanen (toim.) *Maapallon tulevaisuus ja lapsen oikeudet*. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2020:4, 27-50.
- YK:n lapsen oikeuksien komitea (2023). *Yleiskommentti nro 26 lapsen oikeuksista ja ympäristöstä sekä erityisesti ilmastonmuutoksesta*. CRC/C/GC/26, suomennos: [https://lapsiasia.fi/documents/25250457/38754461/CRC_CGC_26_FI+\(3\).pdf/266d029e-de89-171f-d6c6-00202fae9881/CRC_CGC_26_FI+\(3\).pdf?t=1706174281395](https://lapsiasia.fi/documents/25250457/38754461/CRC_CGC_26_FI+(3).pdf/266d029e-de89-171f-d6c6-00202fae9881/CRC_CGC_26_FI+(3).pdf?t=1706174281395)